

Haarlem

Gemeente Haarlem

Lukas J. Mulder

Wethouder duurzaamheid, wijken en mobiliteit

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie beheer

Datum 2 mei 2014
Ons kenmerk 2014/169037
Contactpersoon A. Hendriksen
Doorkiesnummer 5112495
E-mail ahendriksen@haarlem.nl
Bijlage(n) 2
Onderwerp Toelichting op Raadsvoorstel en businesscase duurzaam afvalbeheer

Beste leden van de Commissie Beheer,

Zoals u bekend, is op 13 maart jl. op verzoek van een meerderheid van de raad het raadsvoorstel met de businesscase duurzaam afvalbeheer van de raadsagenda afgevoerd. Er bestond een voorkeur het voorstel na de verkiezingen nogmaals in de commissie beheer te bespreken. Het raadsvoorstel en de bijbehorende businesscase staan nu geagendeerd voor de Commissie Beheer van 8 mei a.s.

Voorafgaand aan de raadsvergadering van 13 maart jl. stuurde ik u een brief met antwoorden op nog openstaande vragen die door u gesteld waren tijdens de commissiebehandeling op 20 februari (Commissie Beheer) en 6 maart (Commissie Bestuur). Deze brief is u eerder toegezonden op 12 maart jl. en treft u bijgaand nogmaals aan.

In de afgelopen weken werd duidelijk dat er rond het voorstel duurzaam afvalbeheer, aanvullend op voornoemde brief van 12 maart 2014, op onderdelen nog behoefte bestaat aan een nadere toelichting en verduidelijking. Ik heb daarom in bijgaand document, zoals u ook toegezegd in de Cie Beheer, op de belangrijkste vragen die er mogelijk nog bestaan, een korte toelichting gegeven, in de hoop dat ik een aantal vragen bij u alvast kan wegnemen.

Ik hoop dat u dit kunt gebruiken bij de voorbereiding van de bespreking van 8 mei a.s. en dat dit de reden en achtergrond van het raadsvoorstel verduidelijkt.

Met vriendelijke groet,

drs Lukas J. Mulder

Haarlem

Gemeente Haarlem

Lukas J. Mulder

Wethouder duurzaamheid, wijken en mobiliteit

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie beheer

Datum 12 maart 2014
Contactpersoon J. Reelfs
Doorkiesnummer 023-5113390
E-mail jreelfs@haarlem.nl
Onderwerp Beantwoording vragen n.a.v. bespreking businesscase duurzaam afvalbeheer

Beste leden van de commissie Beheer,

In uw vergadering van 20 februari jl. is de businesscase duurzaam afvalbeheer besproken. Zowel tijdens de vergadering als daarna zijn er door u vragen gesteld, die op dat moment niet konden worden beantwoord. Ik ga in deze brief graag nog even op uw vragen in.

Inzamelen gft bij hoogbouw

Door diverse fracties is er op aangedrongen om ook bij hoogbouw gft afval in te zamelen. Zoals ik in de commissie heb aangegeven, ga ik de mogelijkheden hiervoor na. Het is mijn intentie om bij hoogbouw (bijv. gedurende de zomermaanden) een container voor gft/tuin-afval te plaatsen. Het gaat om standaard, bovengrondse, mobiele containers, die eind augustus zonder extra kosten weer te verwijderen zijn. Ik kom eind april, op basis van de financiële mogelijkheden die er zijn, met een voorstel.

Inzamelen van herbruikbare stoffen met uitsluitend ondergrondse containers

Door de fractie van de VVD werd naar voren gebracht of herbruikbare stoffen, net als restafval, ingezameld kunnen worden met alleen ondergrondse containers. Om dit te kunnen inschatten is een snelle rekenexercitie uitgevoerd. Daarbij zijn de inkomsten aangehouden zoals deze ook in de businesscase, variant 2b, worden gehanteerd. Dit is eigenlijk niet realistisch, omdat bij het wegbrengen van afval naar een container minder wordt aangeleverd dan bij het aan huis ophalen. Inkomsten zullen dus bij uitsluitend inzameling met ondergrondse containers lager komen te liggen dan bij de variant uit de businesscase met duobakken voor de laagbouw.

Eind 2014 wordt de plaatsing van ondergrondse restafval containers afgerond. Er zijn dan 1.186 locaties waar restafval kan worden aangeboden. Zou bij al deze locaties ook een ondergrondse papier en plastic container worden geplaatst, dan betekent dit, rekening houdend met de containers voor herbruikbaar afval die er nu al zijn, dat afgerond 2.000 extra containers voor papier en plastic nodig zijn.

Haarlem

2

Doorrekening leidt tot een jaarlijkse toename van de afvalstoffenheffing met meerdere tientallen euro's per jaar. Wordt een langere loopafstand aangehouden, naar alle kanten toe 250 meter, dan zijn er voor papier en plastic rond 500 containers extra nodig. De kosten nemen dan jaarlijks toe met ruim 6 ton, hetgeen een toename van de afvalstoffenheffing zou betekenen van € 8 a € 9 per jaar. De afvalstoffenheffing neemt in ieder geval in alle situaties fors toe. Terwijl in de businesscase volgens variant 2b vanaf 2017 structureel een netto opbrengst te zien is van tenminste 2 ton.

Samenvattend: met ondergrondse containers kan niet worden voldaan aan budgettaire neutraliteit evenals aan het uitgangspunt om te komen tot 45% scheiding.

Sancties rijk op niet halen richtlijn

Door verschillende fracties is gevraagd naar de sancties bij het niet halen van de scheidingsnorm. Er zijn geen harde sancties op basis van een wet of besluit. Het rijk vertrouwt in deze op marktwerking, in combinatie met prestatiesubsidies. Dit moet de prikkel geven om gemeenten actief tot duurzaam afval beheer te bewegen.

In 2015 wordt de vergoeding vanuit het rijk verhoogd. Hier staat tegenover dat gemeenten geheel verantwoordelijk worden voor het vermarkten van de herbruikbare stoffen. Als het proces van afvalscheiding niet goed gaat verlopen en Haarlem minder herbruikbare stoffen aanlevert van goede kwaliteit, loopt de gemeente veel subsidie mis en krijgen we lagere marktprijzen. Bovendien blijft de gemeente te veel betalen voor de verbranding van het restafval. Op de huidige manier verder gaan, gaat ons dus onnodig veel geld kosten.

Wat zijn de sancties als bewoners geen duobak accepteren?

Mocht dit het geval zijn, dan wordt samen met de bewoner gezocht naar een alternatieve oplossing (bijvoorbeeld een kleine losse minicontainer). Van sancties is geen sprake.

Ik hoop met deze brief uw vragen voldoende te hebben beantwoord.

Met vriendelijke groet,

drs. Lukas J. Mulder

Bijlage bij brief wethouder Mulder aan Cie Beheer d.d. 1 mei 2014:

Haarlem Toelichting op Raadsvoorstel Duurzaam Afvalbeheer

(1) Waarom een voorstel duurzaam afvalbeheer?

In het kader van de overgang naar een circulaire economie heeft het Rijk de transitie in gang gezet naar een duurzaam afvalbeheer, waarbij zoveel mogelijk grondstoffen in het afval behouden dienen te worden. Gemeenten dienen hier uitvoering aan te geven in de vorm van het behalen van scheidingsrichtlijnen. Bij continuering van het huidige afvalbeleid worden deze niet gehaald, ook niet op langere termijn. Bijsturing is noodzakelijk. De wijze waarop dit kan plaatsvinden in Haarlem op budgettaire neutrale wijze is vastgelegd in het voorstel duurzaam afvalbeheer.

Een bijkomend aspect is, dat op dit moment nog te veel afval verbrand wordt. Dit kost geld, terwijl hergebruik geld oplevert. Als we niet overgaan op scheiding is de kans dat op termijn de afvalstoffenheffing moet toenemen.

(2) Waarom de keuze voor een gemengd systeem van ondergrondse containers bij de hoogbouw en rolcontainers aan huis voor de laagbouw?

Uit landelijk onderzoek en ervaringen bij andere gemeenten blijkt, dat bij ophalen aan huis meer wordt ingezameld, dan wanneer mensen afval naar een container moeten brengen. Het direct aan huis inzamelen is voor mensen makkelijker, dan wanneer met het afval over straat moet worden gelopen naar een brengcontainer. Vandaar dat het raadsvoorstel er op is gericht om, daar waar dat kan, een duo rolcontainer bij de mensen thuis te plaatsen. Voorwaarde is natuurlijk wel dat er voldoende plaats dient te zijn in de buitenruimte van de woning. Uit onderzoek weten we bij welke woningen het mogelijk is om een duo rolcontainer te plaatsen. Gezien het feit dat de meeste buitenruimten beperkt zijn in Haarlem is er voor gekozen om niet twee rolcontainers ter beschikking te stellen voor apart papier en plastic, maar één duo rolcontainer waar zowel papier in kan als plastic.

(3) Waarom aan huis inzamelen niet bij de hoogbouw?

Bij de hoogbouw is het niet mogelijk om direct bij de mensen thuis in te zamelen. Men kan immers geen rolcontainer plaatsen. Daarom wordt voor de hoogbouw gewerkt met ondergrondse papier en plastic containers, die zo dicht mogelijk bij de woning worden geplaatst. Hiervoor bestaan landelijke richtlijnen wat betreft het aantal woningen per container. Deze worden door Haarlem aangehouden bij het plaatsen van ondergrondse containers.

(4) Welke inzamelwijze in wijken met zowel hoogbouw als laagbouw?

Als het maar enigszins kan, omdat er een tuin of voorplaats aanwezig is, wordt gewerkt met het systeem van ophalen aan huis. Dit levert immers meer op en is voor mensen ook gemakkelijker dan brengen. Daar waar het plaatsen van rolcontainers niet mogelijk is, of een te grote belasting betekent, wordt de wijk aangemerkt als hoogbouw en worden dus ondergrondse containers voor papier en plastic aangebracht. Een combinatie is ook op een aantal plekken aan de orde. Bijvoorbeeld waar in een laagbouw wijk, toch sprake is van een pluk hoogbouw.

(5) Waarom is er gekozen voor een duo rolcontainer?

Hiermee wordt op de specifiek Haarlemse situatie ingespeeld. Haarlem is een versteende stad. Met een duo rolcontainer kan het aantal containers worden beperkt tot twee per woning. Namelijk een container voor GFT en een duo rolcontainer voor plastic en papier. Zonder duo rolcontainer zouden er per woning drie containers geplaatst moeten worden. Namelijk apart een container voor papier en plastic, naast de GFT container die mensen nu al hebben.

(6) Hoe werkt een duo rolcontainer en kost dit extra geld?

Een duo rolcontainer is ongeveer even groot als een rolcontainer voor bijvoorbeeld enkel papier of enkel plastic. Er zit echter een schot in het midden, zodat er twee vakken ontstaan. Je kunt de container dus gebruiken voor twee soorten te scheiden afval die je er tegelijk instopt. De inhoud is per vak voor een duo rolcontainer uiteraard minder dan bij een rolcontainer voor één afvalsoort. Maar bij gescheiden rolcontainers vindt de inzameling per ritme van twee weken plaats. Dus in week 1

bijvoorbeeld papier, week 2 plastic en dan in week drie weer papier. Bij de duobak vindt inzameling iedere week plaats. Dat gebeurt met een speciaal voor een duobak ontworpen vuilnisauto. Deze heeft net als de duobak twee compartimenten. De kosten voor dit systeem zijn gelijk aan de kosten van inzameling middels gescheiden containers. Haarlem is met duobakken niet uniek. Ook andere gemeenten kennen dit systeem bijvoorbeeld de gemeente Almere en Tilburg. Tilburg heeft het recent ingevoerd.

(7) Kunnen mensen een duobak weigeren?

Nee, dat kan niet. Inzameling aan huis vormt de basis van het duurzaam afvalbeheer. Zoals opgemerkt, wordt het aantal woningen waar de duo container kan worden geplaatst, kritisch bepaald. Waar het niet in realiteit haalbaar is, wordt overgegaan op ondergrondse brengcontainers. Nog bezien wordt of het mogelijk is om voor de duo container een kleiner formaat te kiezen als mensen dat willen. Uit praktijk ervaring bij andere gemeenten blijkt dat bewoners in het begin vaak sceptisch zijn en bezwaar laten horen. Echter na enige gewenning is men doorgaans juist blij met de inzamelmiddelen aan huis en zie je het gebruik ook enorm toenemen. Voorlichting en gerichte communicatie die zich herhalen, zijn hierbij van belang.

(8) Hoe zamelen we het restafval in binnen het duurzaamheidsconcept?

Wat we met duurzaam afvalbeheer voorstellen is zeker niet uniek of typisch Haarlems. Het is een landelijke tendens, die eigenlijk als drager voor duurzaam afvalbeheer geldt bij de meeste gemeenten. Je maakt de inzameling van herbruikbare stoffen voor bewoners zo makkelijk mogelijk en bemoeilijkt in enige mate de inzameling van restafval. Immers, voor dit restafval moeten mensen actief naar een brengcontainer gaan. Dus hoe minder restafval, hoe minder sjouwen met restafvalzakken.

Wel is er bewust voor gekozen om de loopafstand naar de restafval container beperkt te houden. Uitgangspunt is een loopafstand naar een container vanaf de woning van maximaal 125 meter (zie bij vraag 18). De plaatsing van restcontainers staat overigens los van duurzaam afvalbeheer en vindt momenteel plaats.

(9) Waarom niet alles ondergronds inzamelen?

Hiervoor zijn twee belangrijke redenen:

Als mensen hun afval moeten wegbrengen, zijn ze minder snel geneigd het afval te splitsen. Je moet dan immers met drie verschillende soorten gescheiden afval (GFT, papier, plastic) naar de ondergrondse container ergens verderop. Mensen zullen sneller er voor kiezen al het afval bij elkaar in één zak te houden. Dus niet te splitsen. Uit alle landelijke onderzoeken, maar ook uit het model dat Haarlem hanteert, blijkt dat ophalen aan huis meer oplevert aan te scheiden afval en dus ook meer inkomsten genereert.

Overall ondergrondse containers plaatsen is onbetaalbaar. Dit zou betekenen dat de afvalstoffenheffing omhoog moet. De reden hiervoor is dat er minder wordt gescheiden en er dus minder inkomsten zijn én dat ondergrondse containers in aanschaf en exploitatie veel duurder zijn dan rolcontainers.

(10) Waarom is het belangrijk om de eerste jaren de aanloopkosten te kunnen afdekken?

De eerste jaren wordt het nieuwe systeem uitgerold. Zeker in het begin heb je wel kosten, maar nog geen inkomsten. Uiteraard kan dit in de totaalberekening over een reeks van jaren worden verdisconteerd. Dit mag echter boekhoudkundig. Je moet dan voor die eerste jaren de afvalstoffenheffing verhogen en daarna weer verlagen. We hebben het voorstel voor invoeren van duurzaam afvalbeheer nu zo gemaakt, dat die aanloopkosten laag worden gehouden door uit te gaan van een gefaseerde invoering, door zoveel mogelijk in de eerste jaren ondergrondse containers bij de hoogbouw te plaatsen, die bij de laagbouw wijk (waar deze nu nog staan) weg te halen en door zoveel mogelijk bestaande containers te gebruiken. Dit alles verlaagt de kosten. Bovendien starten we in de meest kansrijke wijken. Kortom: we voeren duurzaam afvalbeheer zodanig in, dat de extra kosten die je de eerste jaren hebt, uit bestaande middelen kunnen worden betaald en we dus niet tijdelijk de afvalstoffenheffing hoeven te verhogen.

(11) Hoe gaan we om met de risico's?

We hebben risico's maximaal uitgesloten. Dit door:

Het model waarmee we de businesscase hebben berekend is voorgelegd aan een onafhankelijk bureau voor een second opinion. We hebben dus een check op onze aannamen gedaan.

We gaan uit van een maximale fasering met een invoering uitgespreid over drie jaar. Met name in het eerste jaar blijven investeringskosten heel beperkt. We kunnen bij tegenslagen altijd bijsturen door een verdere fasering aan te houden, dan wel het project te stoppen.

Garantstelling maakt eveneens deel uit van de geschetste aanpak. Immers hierdoor kan tegen lagere rente geleend worden. De exploitatielasten worden hierdoor lager wat een gunstig effect heeft op de risico's van het project.

(12) Hoe weten we dat de inkomsten uit papier en kunststoffen de komende jaren constant blijven?

Voor plastic weten we dit, omdat de stichting Nedvang de inkomsten tot in ieder geval 2021 heeft gegarandeerd. En deze zijn zodanig dat, hoe meer er wordt gescheiden, hoe hoger de inkomsten zijn. Plastic is namelijk business geworden. Een product dat geld oplevert.

Voor papier ligt het iets anders. Daar zijn geen gegarandeerde inkomsten als basis. Maar ook voor papier geldt, dat dit een product is geworden, waarmee geld verdiend wordt. Het is zaak om als inzamelaar (in ons geval dus Spaarnelanden) met de papierbranche een lucratief meerjarig contract af te sluiten.

(13) Wat is de relatie tussen inkomsten uit herbruikbare stoffen en restafval?

Er wordt vanuit gegaan dat plastic en papier geld opleveren. Ofwel: boven de inzamelkosten uit zijn er inkomsten. Deze inkomsten worden uiteraard ingezet voor het systeem van duurzaam afval als geheel. Restafval daarentegen kost geld. Hoe minder restafval we aanbieden, hoe minder kosten we hebben. Als we zoals nu, dus veel restafval hebben vanwege het feit dat daarin ook nog plastic zit, betalen we dus veel geld. Temeer, omdat al dat plastic dat we meeleveren niet de inkomsten oplevert die bij duurzaam afvalbeheer wel aan de orde zijn.

(14) Zijn wij met de manier waarop we DAB willen invoeren ambitieus?

Als het gaat om het terugdringen van het volume restafval en het maximaal scheiden van herbruikbaar afval, zijn we niet ambitieus. We voldoen aan het minimum percentage dat door het ministerie als richtlijn voor een gemeente als Haarlem wordt aangehouden. En we kiezen er, vanwege de gefaseerde invoering, voor om het een jaar later te realiseren dan feitelijk door het ministerie wordt voorgeschreven. Dit is overigens geen probleem, als men maar ziet dat je als gemeente bezig bent met de implementatie. Wat bij ons, als het raadsvoorstel wordt aangenomen, het geval is.

(15) Waarom is een garantstelling van de gemeente naar Spaarnelanden aan de orde:

Op zich kan Spaarnelanden voor de investering geld lenen bij de bank. Spaarnelanden zal dan echter een hoge rente moeten betalen. Door een garantstelling wordt de rente lager. Deze lagere rente werkt positief door in het voorstel voor duurzaam afvalbeheer als geheel, aangezien de gemeente zelf enig afnemer is van Spaarnelanden voor DAB en de rente zelf op die manier betaalt. De kans dat een beroep gedaan zal moeten worden op de gemeente vanwege de garantstelling is uiterst gering. We werken vanuit een solide businesscase, faseren de invoering en vanaf het vierde jaar is er sprake van jaarlijkse meerinkomsten.

(16) Waarom doet de gemeente niet zelf de investering?

Dit past niet binnen het uitgangspunt dat Spaarnelanden als zelfstandige NV, op afstand, met de uitvoering van de afval inzameling is belast. Ook eerdere investeringen zijn door Spaarnelanden gedaan, zoals de ondergrondse restcontainers waarvan er inmiddels meer dan 1000 zijn geplaatst in de stad.

(17) Beheersen inkomsten uit plastic:

We kunnen alle denkbare risico's beheersen door als gemeente en Spaarnelanden op tijd bij te sturen. De prijs van plastics hebben we zelf niet in de hand. Echter tot 2021 is de prijs van plastic gegarandeerd. Weliswaar verandert in de garantieprijs er mogelijk iets per 1 januari 2015, maar op dit moment is nog niet duidelijk wat dit betekent voor de hoogte van de vergoeding. In de businesscase is

gewerkt met een opbrengst per ton plastics, die absoluut realistisch is ingeschat en we hebben ons zeker niet rijk willen rekenen door uit te gaan van inkomsten stijging.

(18) Is er overal in Haarlem sprake van 125 meter loopafstand naar een restafval container?

Ja, dat wordt stadsbreed aangehouden. De 125 meter is een maximum, het merendeel van de woningen heeft minder loopafstand naar een restafvalcontainer. Van het maximum van 125 meter wordt afgezien in een paar wijken met woningen met grote percelen. Door de grote percelen, zijn er bij een loopafstand van 125 meter, te weinig woningen op één container aangesloten. Dit betekent en inefficiënt gebruik van de container en maakt de container en de inzameling duur. Vandaar dat voor die woningen een rolcontainer aan huis voor het restafval beschikbaar is. Op dit moment wordt bezien voor welke wijken en straten dit geldt. Overigens zal het in de praktijk zo zijn, dat compacte hoogbouw in deze wijken, in principe wel ondergrondse restcontainers geplaatst zullen worden. De Commissie Beheer ontvangt later dit jaar een kaartje, waarop staat welke straten van ondergrondse containers wordt afgezien en dus rolcontainers aan huis worden geplaatst.